

Európai integráció: kutatás és dokumentáció a digitális korban

Beszámoló egy konferenciáról

Az idei esős, későtavaszi hónap utolsó előtti hetének elején (ápr. 19–20.) a firenzei Európai Egyetem két napos tanácskozást rendezett a fenti, úgy gondolom, figyelmet keltő címmel. Ha valaki – mint e sorok írója – van olyan szerencsés, hogy munkahelye (OSZK) vezetősége, illetőleg az MKE tisztségviselői (anyagilag is) támogatják részvételét e konferencián, akkor a helyzet az, hogy az ember utazik, fülel, jegyzetel, s amit megtudott, azt igyekszik másoknak is elmondani.

Ez a cikk ennek a szándéknak a jegyében áll.

A helyszín

A firenzei Európa-egyetem központi épülete Fiesolében van (ez Firenze dombos külső része). Az intézményt 1976-ban alapította a formálódó európai államközösség (akkor még „Közös Piac”/„Montán Unió”). Az egyetem, mely közel 300 posztgraduális képzésben és kutatómunkában részvevő doktorandusz és kb. 100 professzor munkahelye, az Európai Unió egyik legfontosabb társadalomtudományi műhelye. A 15 EU-tagország friss szellemi elitje előtt áll nyitva a lehetőség, hogy megpályázza az egyetemi helyet és a kellő ösztöndíjat, miáltal doktori disszertációját készítve – nemzetközi kutató teamekbe szerve-

ződve – a múlt és jelen Európájának témaköreiben búvárkodjon tanáraival együtt.

Az egyetem részei: az újkori történelmi és civilizációs, a közgazdasági és a jogi kar. Ezekhez természetesen jól felszerelt egyetemi könyvtár és a bruxelles-i, luxembourg-i és strassbourg-i magas politikai fórumok levéltári anyagait őrző archívum is tartozik. Ez a két intézmény-rész szervezte (első-sorban Internet útján) az adott konferenciát.

Nem lehet persze arról se hallgatni, hogy az egyetem épülete – ott fenn, a Firenze feletti dombon fekvő Fiesolében – egy 18. századi hatalmas villa, amit magyar fogalmakkal inkább „kastélynak” illene mondani, melyben azt a hosszú szárnyat, ami a könyvtáré, most renoválják, -konstruálják (most éppen kívülről). A konferencia a könyvtári szárny melletti rokokó színházteremben zajlott; a terem falán, akár egy Molière-kori színházi helyszínén, tájképfreskók, a mennyezet képén: késő-barokk műzsák felhők közepette.

A személyek

A konferenciát Machtelt Nijsten (nemzetiségét illetően: holland) könyvtárvezető és Emir Lawless (eredetileg: ír), a helyi európai dokumen-

lációk központ vezetője szervezte az egyetemi archívum hathatós anyagi támogatásával. A konferencia ügyintézésében az egyetemi könyvtár két fiatal munkatársa tüsténkedett (az egyik szakreferens, a másik nemrégiben diplomázott; mindketten barcelonai spanyol könyvtárosnők, akik – pár éve Itáliában dolgozva – igen szépen tudnak olaszul).

Közel félszáz európai könyvtáros és informatikus vendége volt a rendezvénynek – legtöbben az angol, ír, svéd, finn, német és olasz kollégák közül fogadták el a meghívást, de akadt dán, portugál, görög, USA-beli, osztrák könyvtáros is. Az ún. schengeni határokon inneni régiót ötven képviseltük – tán azt is lehetne mondani: reménykedő megfigyelőkként –: ketten Prágából, egy valaki Zágrábból, illetőleg Rigából és jómagam – magyar 'színképben'.

Az egyetem rektora (az ő szavakkal: principálisa) nyitotta meg a konferenciát. Ő, aki korábban a dublini egyetem rektora volt, lelkes ismertetőt tartott az intézmény egészének funkciójáról, hangsúlyozott kiemelésekkel az egyetemi könyvtárról és dokumentációról mint a tudományos munka elsőrendű feltételeiről.

Tíz előadás hangzott el. Az előadók: az EU magas beosztású tisztségviselői, dokumentátorai és a vendéglátó egyetem olyan professzorai voltak, akik a könyvtári-tájékoztatói kérdésekkel összefüggő társadalomtudományi kutatásokat irányítanak.

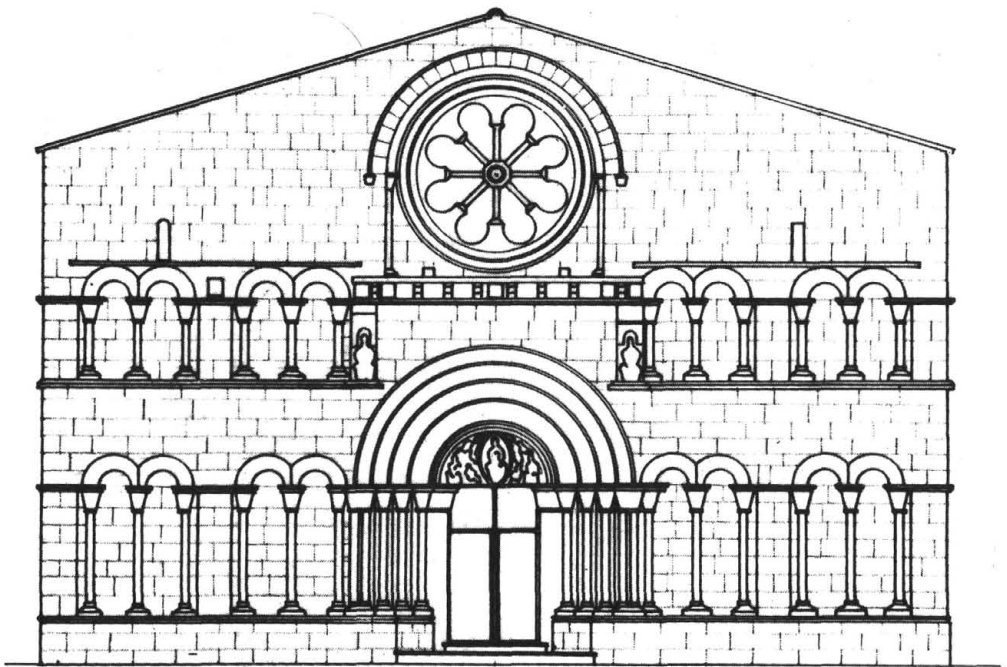
Nevill Keery például, aki az Európai Dokumentációs Központok (ez minden országban kijelölt hely, az ún. társult országokban is) előtt álló új feladatokról beszélt. Az angol úr Bruxelles-ből jött: az EU (fő) Bizottsága mellett ő vezeti a dokumentációs osztályt.

Rá talán kevésbé jellemző, de szinte minden előadóra érvényes, hogy igen kritikusan hangnemben – éles, személyes határozottsággal – beszéltek a Főbizottság, az EU-tanács és a Parlament munkájáról, a demokratikus döntéshozási mechanizmussal járó bonyodalmakról (mint a nagyszabású és sokszor igen sok euró-t jelentő projektek megvalósításának fékjéről).

Egy ilyen kétnapos, intenzív konferencián, miközben az ember a 'pape-reket' tanulmányozza, jegyzetel, „szimatol”, mindig akadnak kedvencei. Talán megérthető az elfogultság, amivel én az első nap két előadóhoz 'viszonyultam'. Hadd ábrázoljam tehát az ő előadásait.

Siofra O'Leary, aki jelenleg Fiesolében készíti a jogi doktorátusát, korábban a luxembourg-i legfelső EU-bírószág szóvivője volt (a magyar olvasónak a bíróságot illetően érdemes az ún. taláros testületre gondolni, de a nyugati kollegák tényleges polgári és egyéb peres ügyekben intézkednek a 15 ország számára). Nos, az ifjú jogász, miközben felvázolta a bírósági perrendtartás, a kihallgatás és ítélet-hozás – mindig az adott ország anyanyelvén történő – mechanizmusait, arról értekezett, hogy az újkori (jog)történet egyik fontos forrásanyagát jelentő aktacsomók visszakereshetősége, nyilvánosságának biztosítása nincs megoldva: a perek iratait csak klasszikus módszerekkel lehet majd kutatni (és csak most lett honlapja a főbírósnak). A jogtanácsos asszony mentalitása, probléma-érzékenysége érezhetően igen megnyerő volt a résztvevők számára.

Susan Senior Nello, aki mint a Bizottság szakértője, a Phare-program kidolgozásában is részt vett az 1990-es évek elején angol közgazdászként, jelenleg a Siena-i Egyetem közgazdász-

professzor asszonya (de benne van egy firenzei kutató-teamben is). Ő az ún. keleti-bővítés folyamatának elhúzó-dását elemezte kritikusan, és keresetlen szavakkal szólt a bruxelles-i huzavonákról. Megvallotta, részben ezek reménytelenségei miatt – ő, ki magvas elemzéseket készített a lengyel és cseh mezőgazdaságról – inkább visszament a kutatáshoz és a tanításhoz, s most már távolról és független szellemként nézheti a fejleményeket. A sieniai diákok körében bizonyára jobban érzi magát...

A második napon „lépett fel” Jean-Marie Palayret, az Európa-egyetem levéltárának francia igazgatója, aki az archívum fondjainak számítógépes feldolgozásáról, az adatmezőről, a levéltári digitalizálás nagy horderejű problémáiról tartott előadást. Nem akármilyen forrásanyagról van itt szó: az egész európai közösség történetét egykor majd részben ezeknek a levéltári anyagoknak az alapján fogják

megírni (melyek között hangszalagok, video-szalagok is vannak).

A majdnem záró előadásnak – a problémák összefoglalásának – tekinthető utolsó referátumot Ian Thomson, az Európai Információs Szövetség (EIA) elnöke tartotta az Egyesült Királyságból. Ő elsősorban a hálón, a www adatbázisok közötti keresés nehézségeiről szólt. Mielőtt a félszáz résztvevő a Firenzébe lekönyörgő buszra kapott volna, hogy elérje az aktuális repülőjárát (és a két napos firenzei kiszállásról hazatérve estére otthon legyen), még pár kérdés merült fel (osztrák, finn és ír oldalakról). Arra nem is igen maradt idő, hogy a kollégák a fiesolei virágok, tuják, cédrusfenyők, kolostor-tempломok körében egy kicsit körülnézzenek. Szemerélt a langyos toscan eső... De hát így van jól; az esőnek meg az a dolga, hogy essen. Lassan, csendesen.

Fogarassy Miklós